

در گفت‌وگو با معاون آموزشی و پژوهشی پردیس خواهران دانشگاه علوم اسلامی رضوی عنوان شد

ضرورت معرفی صحیح حضرت زهرا(علیها السلام) در نظام آموزشی

۲

همراه با زائران پیاده عراقی از نیشابور تا حرم مطهر رضوی

میهمانانی از آن سوی دجله

زیر تابلو «مجمع فرهنگی امام جواد(ع)» در فضایی نیمه سرپوشیده گوشه‌ای بساط پخت‌وپز تخم‌مرغ و یاقلا برپا بود و آن سوی دیگر آتش زیر اجاق‌ها زبانه می‌کشید. بوی قهوه عربی و چای جوشیده و غذاهایی که ترکیبی متفاوت داشتند ذهن را با خود می‌برد سمت مشایه و طریق الحسین(ع).

اما اینجا دیار خراسان بود و موکبی نزدیکی نیشابور که به کاروان هزار و ۵۰۰ نفری زائران پیاده عراقی هزار و ۵۰۰ خدمت می‌داد. زائرانی که می‌خواستند برای شرکت در مجلس عزای مادر سادات حضرت زهرا(س) خود را

به حرم مطهر رضوی برسانند.

برخی فارسی را خوب بلد بودند.

یکی که سن و سال کمتری

داشت و ...

وحید نبات-فارس

منبر مجازی

عرفان شهودی حضرت زهرا(علیها السلام)

حجت‌الاسلام انصاریان: سیر زندگی الهی و ملکوتی حضرت زهرا(س) سرتاسرش در سه حقیقت خلاصه می‌شود. در ارتباط با این سه حقیقت هر چه درباره وجود عرشی ایشان عرضه می‌دارند، متکی به آیات و روایات است. البته به فرمایش روایت‌های اهل بیت(ع) درک کیفیت زندگی حضرت برای ما انسان‌ها غیرممکن، برای اولیای الهی مشکل ولی برای پیامبران و اهل بیت(ع) کاملاً روشن و معلوم است.

همان‌طور که لیلۃ‌القدر حقیقت و کیفیتش مجهول است حقیقت صدیقیه کبری(س) نیز برای انسان‌ها یک امر مجهول است. البته اندکی از این حقیقت تنها برای اولیای خاص الهی روشن و برای پیامبران و اهل بیت(ع) این حقیقت کاملاً روشن است... عرفان، عبودیت و عبادت سه حقیقت وجودی حضرت زهرا(س) محسوب می‌شود... البته عرفان این نیست که امروزه در بین مردم معروف است ... کسی که صاحب عرفان باشد هرگز نمی‌آید خودش را عارف معرفی کند. حقیقت این است که پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) به خاطر اعتقادات مردم جرئت بیان شخصیت حضرت زهرا(س) را نداشتند... می‌ترسیدند مبادا افراد کم‌ظرفیت به انحراف کشیده شوند... حتی پیامبر اکرم(ص) درباره حضرت زهرا(س) نیز با توجه به اندازه ظرفیت وجودی مردم بیانات بسیار کوتاه، کم و گذرا بیان می‌کردند... دقت کنیم در قرآن از برخی بانوان به عنوان نمونه و الگو یاد شده است... مثلاً وجود مقدس حضرت آسیه(س)... چطور یک زن در قصر فرعون چنین به سوی ملکوت الهی پرواز می‌کند که الگوی زنان می‌شود؟ بانوی دیگری که در قرآن از ایشان یاد می‌شود حضرت مریم(س) است؛ ایشان در سن ۱۵سالگی صدای ملائکه را می‌شنید... دیگر بانوی گرانقدر حضرت خدیجه(س) هستند که پیامبر اکرم(ص) فرمودند ایشان در دنیا و آخرت همسر من هستند. با وجود این حضرت زهرا(س) مقامشان از همه این بانوان بالاتر و سنگین‌تر است... مقام حضرت زهرا(س) هم‌وزن با مقام امام علی(ع) است و درک این مسئله برای ما انسان‌ها بسیار سخت و سنگین است. تقاضای درک و فهم مقام و عرفان حضرت زهرا(س) بالاترین گدایی از محضر پروردگار است. حضرت زهرا(س) که هم‌کفو حضرت علی(ع) بود حتی یک مرتبه بدون اینکه با چشم قلب خداوند را مشاهده کند یک رکعت نماز نخواندند؛ این همان عرفان شهودی است. شایستگی ایشان در حدی بود که پروردگار برای شناساندن و معرفی خودش در وجود حضرت تجلی می‌کند... ایمان حضرت زهرا(س) مانند ایمان ما نیست که برخاسته از علم و عقل باشد هر چند که این باور نیز درست است اما عرفان حضرت سراسر شهودی است. پروردگار ظرفیتی را در وجود صدیقیه طاهره(س) مشاهده می‌کند که با کل صفاتش در قلب ایشان تجلی پیدا می‌کند.

■ اجاره‌بهای ویژه

سند مورد بررسی، درباره تأمین هزینه اجاره از مستأجران مستقر در الندشت است؛ البته این سند بخش دیگری هم دارد که در آن به عصارخانه (روغن‌گیری) «شاه‌طغای» (ظاهراً مستقر در اراضی زرگران و الندشت) اشاره شده است که به‌نوشتر ما خط و ربطی ندارد و باید در مجال دیگری آن را بررسی کنیم. به موجب این سند، یخچال‌های موقوفه آستان قدس، بخشی از اجاره سالانه خود را به صورت غیرپولی تأمین می‌کردند؛ به این ترتیب که یخ مورد نیاز حرم مطهر از طریق این یخچال‌ها تأمین می‌شد. محل استفاده این یخ نیز علاوه بر میهمانسرای حضرتی، شربتخانه‌ای بود که آن را در قسمت جنوبی صحن نو فعلی (این صحن در دوره صفویه وجود نداشت) مستقر کرده بودند. به نظر می‌رسد رویکرد آستان قدس در مورد دیگر یخچال‌های وقفی نیز همین بوده است. در سند وقفی

توانستند نیروهای مهاجم را که برای غارت شهر و حرم رضوی آمده بودند، ناکام بگذارند. الندشت صاحب اراضی گسترده کشاورزی و باغ‌های بسیار آباد بود. خاک حاصلخیز، جریان قنات‌های پرآب و بستر نفوذناپذیر در برخی مناطق اراضی که سبب نگهداری بهتر آب در یخچال و شکل دادن فرایند یخ‌زدگی می‌شد، ساخت و ساز این زیرساخت را در الندشت توجیه می‌کرد. در سند شماره ۳۲۵۷۷/۴۱ مرکز اسناد آستان قدس رضوی که مربوط به ۱۴ ربیع‌الاول ۱۰۵۳قمری / ۱۲ خرداد ۱۰۲۲ است، گزارشی ویژه از چگونگی فعالیت یخچال‌های الندشت داریم که در نوع خود قابل توجه و جالب است. در متن این سند آمده است: «به موجب تمسک به تاریخ ۱۴ شهر ربیع‌الاول سنه ۱۰۵۳ به اسم استاد درویش سقا ولد استاد غلامحسین و ملامحمدرضا ولد محمدحسین

در سند وقفی برخی از این یخچال‌ها، رسماً از اختصاص بخشی از یخ تولیدی برای فعالیت‌هایی خاص سخن به میان آمده است؛ مثلاً در سند وقفی یخچالی واقع در بالاخیابان که تا حدود دهه ۱۳۴۰ شمسی فعال بود، اختصاص ۳ خروار از یخ آن برای تولید شربت مورد نیاز مراسم دهه اول ماه محرم مد نظر واقف مربوطه بوده است.

گنجینه

برخی از این یخچال‌ها، رسماً از اختصاص بخشی از یخ تولیدی برای فعالیت‌هایی خاص سخن به میان آمده است؛ مثلاً در سند وقفی یخچالی واقع در بالاخیابان که تا حدود دهه ۱۳۴۰ شمسی فعال بود، اختصاص ۳ خروار از یخ آن برای تولید شربت مورد نیاز مراسم دهه اول ماه محرم مد نظر واقف مربوطه بوده است.

و استاد دوست‌محمد ولد علی‌محمد که به رقم رسانید.

شرح رقم آن‌که رفعت‌پناه توفیق‌آثاری مستوفی‌الملکی مبلغ سه تومان و پنج هزار دینار عراقی و مقدار هشتاد خروار یخ، بابت حاصل یخدان الندشت ابواب جمع نمایید».

را تعطیل کردند... احساس وجد می‌کنم از مهربانی نانوائی که چهار تا صندلی گذاشته جلو مغازه‌اش برای رعایت حال پیرترها... خوشم می‌آید از آن‌ها که موقع حرف زدن با پدر و مادرهایشان یک «جان» یا «عزیزم» می‌گذارند کنار اسمشان... توی پوستم نمی‌گنجم بابت دست به خیر بودن نزدیکانم... حظ می‌برم از بودن در میهمانی که خاله‌زنک ندارد... سرخوش می‌شوم وقتی رفیقم زنگ می‌زند که یک سر برویم «شهر کتاب». خانم مدیر راست می‌گفت ما توی زندگی هم نشن می‌کنیم.

می‌کنم وقتی خواهرم عکس می‌فرستد که درباره کفش و کیف و شالش ابراز سلیقه کنم... حالم خوب می‌شود وقتی حاج‌خانم سبزی‌فروش یادش مانده من از کدام سبزی کمتر برمی‌دارم و از کدام‌ها بیشتر... لذت می‌برم از دیدن راننده‌هایی که پشت چراغ قرمز تندی نمی‌کنند با بچه‌های شیشه‌شور... جان می‌گیرم وقتی مدیر اداره‌ای را بادانش، دلسوز و کاردان می‌بینم... ذوق می‌کنم از سلام علیک با چند همسایه محله پدری که زمان کرونا سنگ تمام گذاشتند و صاحبخانه گری

محمدحسین نیکبخت

اگر یادتان باشد، یک بار درباره یخچال‌ها و نقش آن‌ها در زندگی شهری مشهد، در دورانی که هنوز که لوازم سردکننده جدید نبود، صحبت کردیم. یخچال‌ها عموماً در حاشیه شهر ساخته می‌شد و این قابلیت را داشت که بخش مهمی از یخ مورد نیاز مردم را در ایام گرم تابستان تأمین کند. بالاخیابان یکی از محل‌های مهم تمرکز یخچال‌های شهر مشهد بود که می‌شد رد و نشان آن‌ها را تا دهه ۱۳۵۰شمسی نیز در این منطقه یافت و اگر نگاهی به عکس‌های هوایی آن دوره ببندازید، می‌توانید آن‌ها را در حوالی باغ هشت‌آباد و اطراف آن ببینید. با این حال در دوره‌های پیشتر، بخش‌های دیگری از شهر مشهد هم به عنوان محل تجمع یخچال‌ها شناخته می‌شد که از حدود ۲۰۰ سال قبل تخریب شدند و یا به تدریج کاربری خود را از دست دادند. یکی از این مناطق، اراضی بزرگ و حاصلخیز منطقه الندشت و زرگران بود؛ منطقه‌ای که بیشتر زمین‌های آن را وقف حرم رضوی کرده بودند و بالتبع یخچال‌های – یا به اصطلاح قدیم: یخدان‌ها – مستقر در این مناطق هم موقوفه آستان قدس رضوی شمرده می‌شد. درباره یخچال‌های منطقه الندشت که در حدود محله کوهسنگی امروزی قرار داشت و «باغ الندشت» باقیمانده آن محسوب می‌شود، گزارش‌هایی در برخی کتاب‌های تاریخی وجود دارد، اما شاید بهترین مدارک مربوط به این تأسیسات مهم شهری در اختیار مرکز اسناد آستان قدس رضوی باشد؛ گزارش‌هایی که مربوط به دریافت اجاره و اداره بهینه این یخچال‌ها به عنوان موقوفه است.

■ بررسی محتوای سند

ندشت از منظر تاریخی، برای شهر مشهد اهمیت فراوانی دارد. این منطقه شاهد جنگ‌های بسیار مهمی بوده است؛ جنگ‌هایی که در آن‌ها، مشهد به محاصره نیروهای مهاجم درمی‌آمد و در اغلب مواقع با پیروزی مردم و مدافعان شهر به پایان می‌رسید؛ نمونه‌اش نبرد مربوط به دوران بین فروپاشی صفویه و روی کار آمدن نادرشاه که مردم مشهد با دادن بیش از ۴هزار نفر کشته

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

| سال دوم | ویژه‌نامه ۵۱۸ |

نکته‌ها/آیت‌الله صافی گلپایگانی

اصالت مهدویت

صد در صد

عقلایی و منطقی

است

۲

با وجود علم ژنتیک، چرا هنوز شهید گمنام تشییع می‌کنیم؟

۲

یادداشت/هادی غیانی

سیاست‌های فرهنگی نیازمند گفتمان‌های دامنهدار و پرجاذبه است

۲

اشتراکات دیدگاه امامیه و اهل سنت درباره تقریب مذاهب

۴

در حرم

تجلیل از برگزیدگان مسابقه تجلیل از برگزیدگان مسابقه «خطبه فدکیه»

اختتامیه ششمین دوره مسابقه خطبه فدکیه با حضور جمعی از بانوان زائر و مجاور در رواق حضرت زهرا(س) حرم مطهر رضوی برگزار شد.

در این دوره از مسابقه که در دو بخش ترجمه مفاهیم خطبه فدک و نوشتن فرازهایی از خطبه فدک با خط تحریری برگزار شد جمعی از هنرمندان به کتابت اسما و القاب حضرت زهرا(س) و فرازهایی از خطبه فدکیه پرداختند.

در ادامه مراسم حجت‌الاسلام والمسلمین جعفر اسلامی‌فر، خطیب حرم مطهر رضوی سخنرانی کرد و گفت: ما باید برای توصیف شخصیت حضرت زهرا(س) از نظر علمی و معرفتی به قرآن مراجعه کنیم؛ چرا که سوره‌های انسان و هل‌اتی، آیات مباهله، آیه ۳۳ سوره احزاب و تطهیر به توصیف مقام و منزلت حضرت پرداخته است. طهارت و پاکی، دوری از گناه و رعایت تقوا از وجوه ممتاز حضرت زهرا(س) است که بارها در آیات متعدد قرآن به آن اشاره شده است.

حجت‌الاسلام اسلامی‌فر تصریح کرد: کمک به فقیران و نیازمندان، پرستاری از مجروحان در جنگ‌هایی که پیامبر(ص) حضور داشت و مراقبت از خانواده و فرزندان، برخورداری از جایگاه علمی والا و پاسخ‌گویی به مسائل دینی مردم از دیگر ویژگی‌های ممتاز شخصیتی حضرت زهرا(س) است.

تواشیع گروه سرود «سراج»، مرثیه‌سرایی مداحان و

ذاکران اهل بیت عصمت و طهارت(ع) و برگزاری کارگاه

خوشنویسی خطبه فدک توسط بانوان خطاط و هنرمند

دارالقرآن الکریم حرم مطهر رضوی از دیگر برنامه‌های این

مراسم بود.

پیامکت زندگی

جزء از کل

رقیه توسلی همکاری که تقریباً یک سالی می‌شود از احوالش بی‌خبرم، حالم را پرسیده توی «ایتا». خوشحال می‌شوم و بی آنکه بخواهم یاد جملات خانم مدیر می‌افتم که امروز بی‌مقدمه شروع کرد به درد دل. از خودش و آدم‌ها گفت. از رفتارهایی که حالش را خوب می‌کند. گفت به هیچ وجه ما از هم مجزا نیستیم و کوچک‌ترین حرکتمان نشن می‌کند به زندگی دیگران.

فکرش را نمی‌کردم این وقت شب، اتفاقی بیفتد که یاد حرفش بیفتم. مثلاً کیف